

Анатомія фінансової безпеки: Від психології шахрая до реформи держави

Аналіз загроз, еволюція теорії шахрайства та стратегії захисту бізнесу й економіки України

На основі досліджень Варналія, Кіслової, Самвеляна, Тікнера та матеріалів Forbes/Ethicontrol

Масштаб невидимої загрози: ціна, яку платить бізнес

Світова статистика:

5–15%

щорічної втрати доходу компаній

Українські реалії:

35–50%

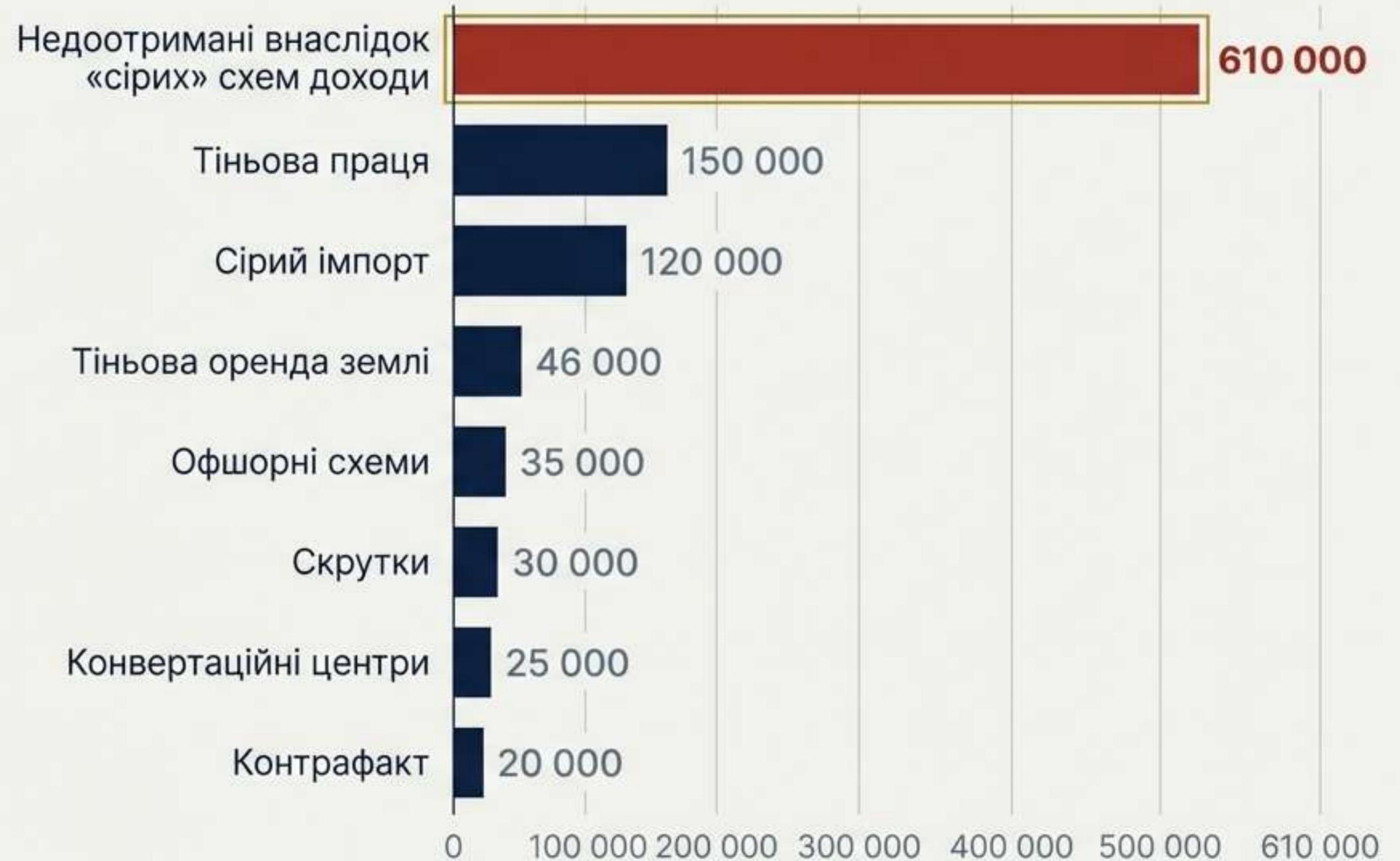
втрати в країнах з перехідною економікою

Тіньова економіка:

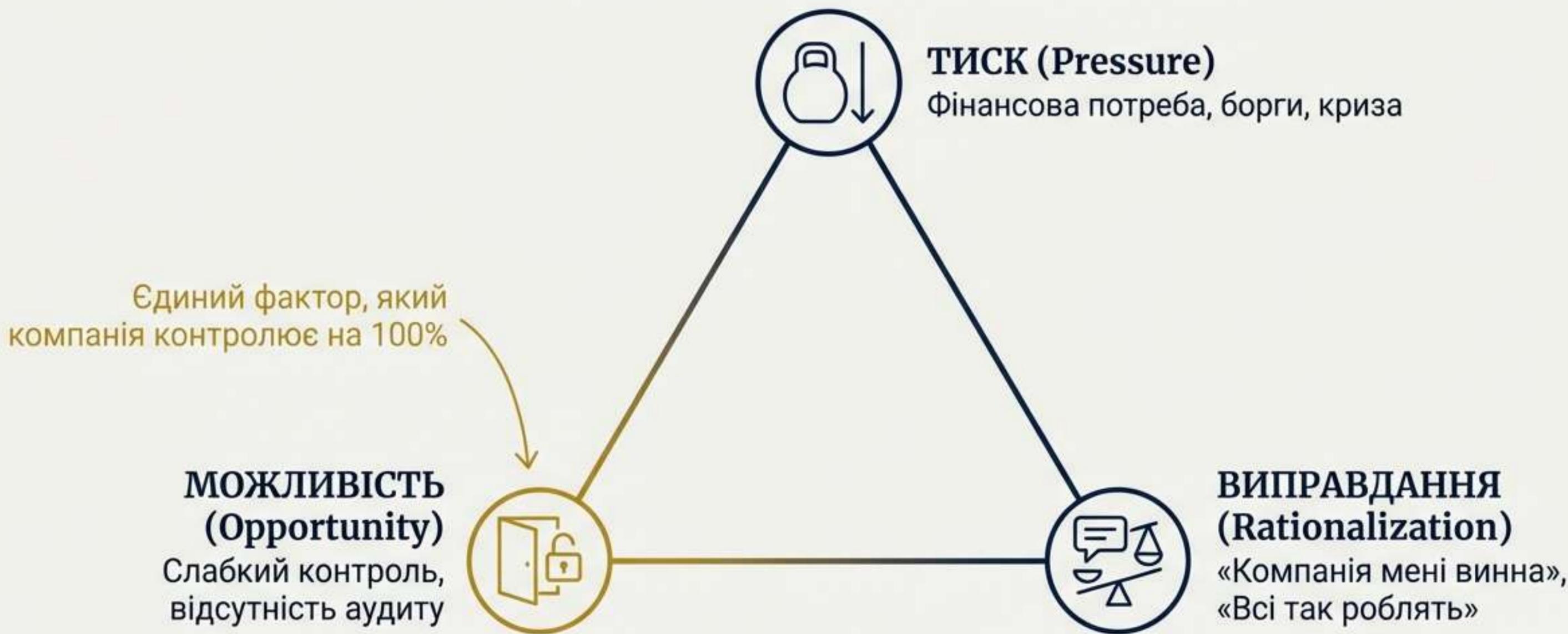
25–30%

обсяг тіньового сектору України

Недоотримані бюджетом доходи (млн грн)

Деконструкція імпульсу: Класичний трикутник шахрайства

Модель Дональда Крессі (1953), базується на працях Свена Рімера (1941).
«Посадовими злочинцями і шахраями не народжуються. Ними стають»

Психологія злочину: Тиск та Виправдання

Внутрішній та зовнішній ТИСК

Hit Up On Adaptation

Психологічний феномен всепоглинаючої жаги наживи. Потреби ростуть швидше за можливості.

- • Особисті борги та залежності
- • Макроекономічні кризи (інфляція, девальвація)
- • Страх втрати статусу

Механізм ВИПРАВДАННЯ

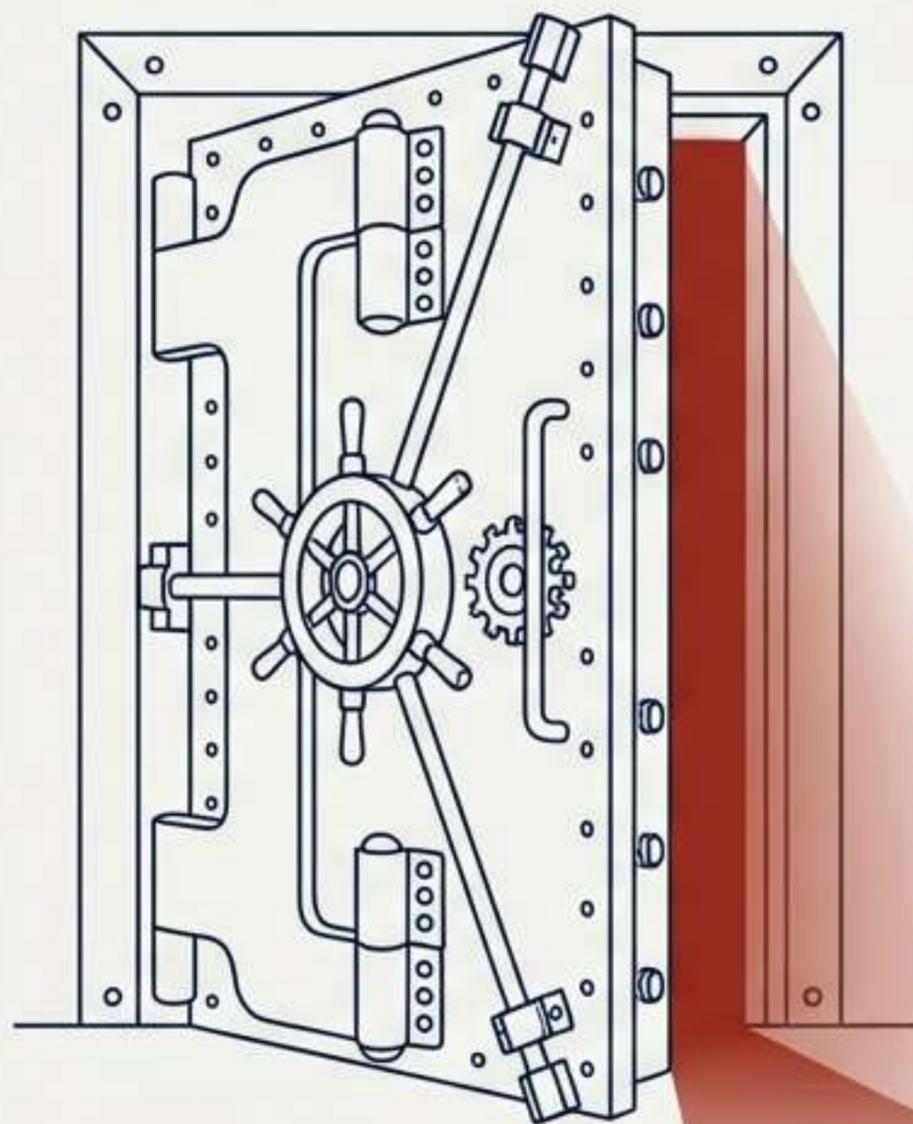
Психологічна пастка, що легітимізує злочин у власних очах.

«Я розумніший за ці правила»

 «Компанія багата, вона не помітить»

 «Це лише тимчасова позика»

Відчинені двері: Можливість як каталізатор

Єдиний елемент трикутника під 100% контролем компанії.

Слабкий внутрішній контроль

Відсутність розподілу обов'язків, формальні аудити.

Tone at the Top

Керівництво, що ігнорує етику, легалізує порушення для підлеглих.

Довіра без перевірки

Сліпа віра в «старих» співробітників без регулярного моніторингу.

“Opportunity makes the thief.”

Еволюція теорії: Квадрат шахрайства

Портрет інсайдера: Хто під підозрою?

Держава як співучасник: Податковий тиск

Галузева специфіка: Де протікають гроші?

Банківський сектор

Штучне банкрутство

- Залучення депозитів →
- Інсайдерське кредитування →
- Виведення активів →
- Ліквідація.

Страховання

Схеми з кредитами та клони

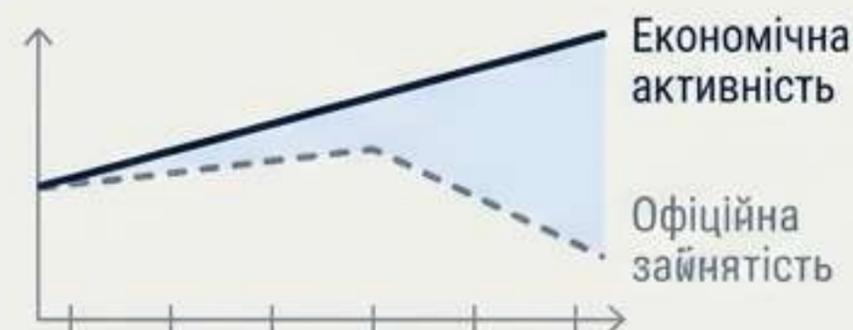
- Фіктивна інвалідність для погашення кредиту страховиком.
- Компанії-двійники (клони) відомих брендів.

Ринок праці

Прихована зайнятість

- Зменшення офіційного штату при збереженні обсягів виробництва.
- Перехід у «тінь» як реакція на тиск.

Математика брехні: Як виявити аномалії

Закон Бенфорда

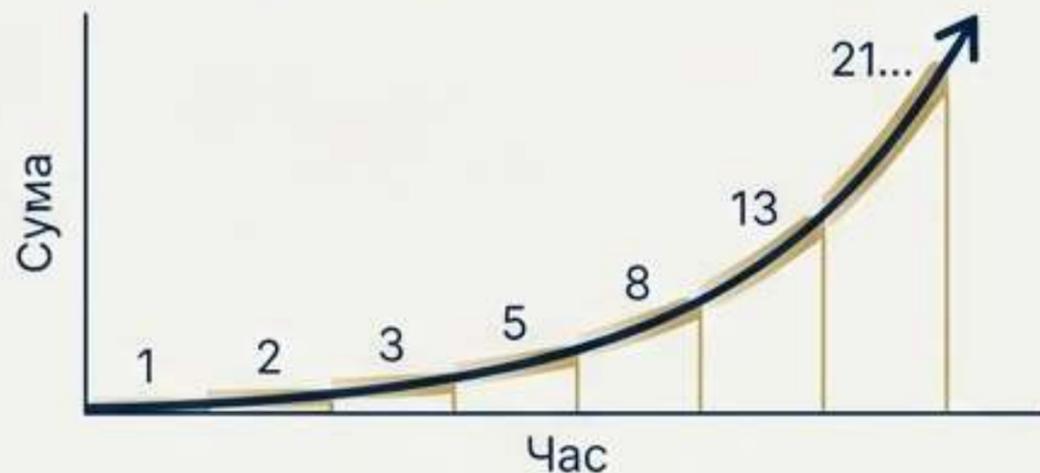
Природні дані мають передбачуваний розподіл перших цифр.

Правило круглих чисел

1000.00
5000.00
1500.00

Реальні транзакції рідко бувають круглими. Шахраї лінуються вигадувати дрібні деталі.

Принцип Фібоначчі

Апетит зростає. Суми крадіжок часто зростають експоненціально.

Дублікати

Подвійні проплати, замасковані під помилку системи.

Корпоративний щит: Тактичні кроки захисту

Ротація та Ліміти

Обмеження терміну перебування на посаді (1 рік + аудит).
Ліміти на підписання контрактів.

Юридичний Захист

NDA (конфіденційність) та NCA (неконкуренція). Акціонерні угоди за англійським правом.

Helicopter View

Незалежний фінансовий контролер у наглядовій раді.
Погляд «зверху».

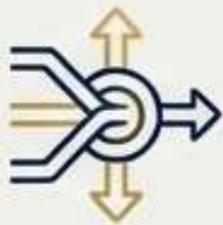
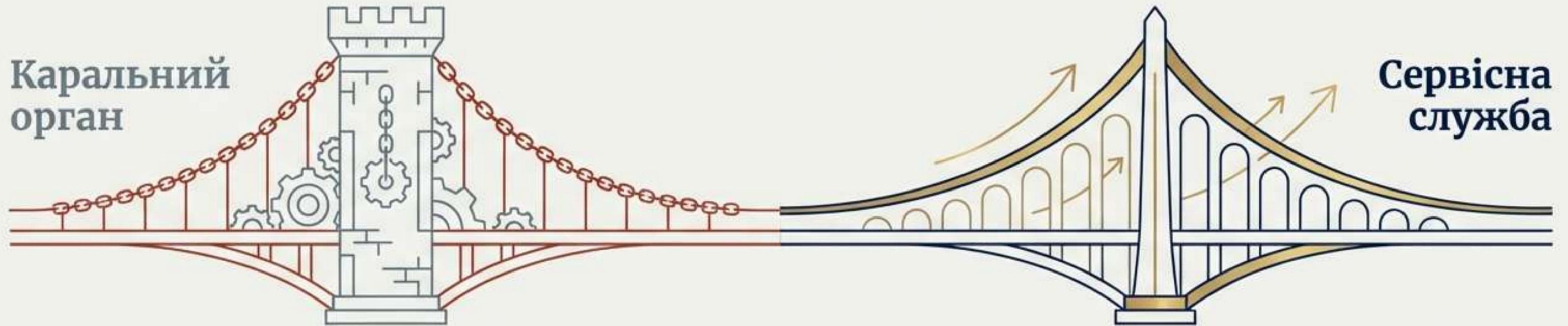

Гаряча Лінія (Whistleblowing)

Анонімні канали для повідомлення про порушення.

Стратегія держави: Від фіскального тиску до сервісу

Спрощення

Система, яку легко виконувати і від якої важко ухилитися.

Діджиталізація

Усунення людського фактору в адмініструванні.

Стабільність

Мораторій на хаотичні зміни законодавства.

Культура

Формування добровільної сплати через довіру.

Фінансова безпека держави = Зменшення тіньового сектору.

Глобальний контекст: Куди рухатися Україні?

Англосаксонська модель

США, Велика Британія, Канада

- **Податки:** Низькі (~30%)
- **Дисципліна:** Висока
- **Фокус:** Бізнес та ініціатива

Континентальна модель

Німеччина, Франція

- **Податки:** Високі (~45-60%)
- **Соціальний захист:** Високий
- **Фокус:** Державні послуги

Мета: Гармонізація зі збереженням стимулів.

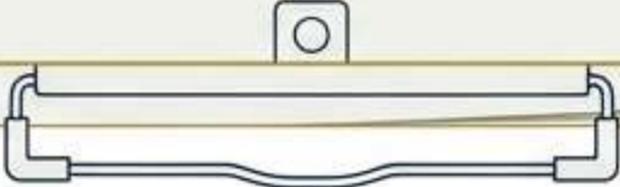
Україна (Поточний стан)

Гібрид проблем

- **Податки:** Високі (як у Європі)
- **Сервіс:** Низький
- **Тіньова економіка:** Висока

Чек-лист лідера: Мінімізація ризиків

- **Культура**

- Чи задано правильний «Тон нагорі»? (Null tolerance)

- **Контроль**

- Чи працює розподіл обов'язків (Segregation of Duties)?

- Чи є незалежний фінансовий аудит?

- **Превенція**

- Чи підписані NDA/NCA з топ-менеджментом?

- **Детекція**

- Чи аналізуються дані на аномалії (Закон Бенфорда)?

- **Зворотній зв'язок**

- Чи працює анонімна лінія довіри (Whistleblowing)?

Безпека як екосистема

«Дешевше попередити шахрайство,
ніж розслідувати його наслідки»